

HET KASTEEL VAN TILBURG

De heren van 'Tilburg' en hun kasteel

Echte kastelen heeft de regio Tilburg maar een paar gekend. Maar dat is vanuit de geschiedenis goed verklaarbaar. Omstreeks 1200 waren de vroege heren in het gebied 'van de Tilburgen' de baas over een brede strook ten noorden van de Leij van Goirle tot en met Helvoirt. Deze adellijke heren, de 'Giselberten' genoemd, hadden hun burcht Ter Borch aan de samenloop van Leij (Voorste Stroom) en Reusel (Achterste Stroom) aan de oostkant van Oisterwijk. De kunstmatige heuvel (motte), waarop hun kasteel in hout of steen stond, werd omstreeks 1800 afgegraven. Nu is er nog een verwilderd bos met gedeelten van de gracht te zien.

Die 'Tilburgse' heren waren kort na 1200 gedwongen deze burcht en verder bezit over te dragen aan de hertog van Brabant. Deze zorgde vervolgens voor de verdere ontwikkeling van de streek met de stadstichting van Oisterwijk rond 1210.

In 1387 gaf hertogin Johanna van Brabant Tilburg met Goirle en Drunen in leen aan Paulus van Haastrecht, heer van Loon op Zand. Paulus zetelde – als zijn vele functies elders dat toelieten – op de door hem tussen 1383 en 1387 gebouwde zware woontoren in Loon op Zand. Die toren werd veel later omgebouwd tot het tegenwoordige "Witte Kasteel" bij Loon op Zand.

Pas toen er voor zijn achterkleinzoon Jan Pauwelszoon van Haastrecht in 1473 het deel Tilburg met Goirle werd afgesplitst van de rest van de heerlijkheid, ontstond de behoefte aan een passende woning voor de nieuwe heer in het eigenlijke Tilburg. Daarvoor werd in 1477 een reeds bestaande 'stenen camer' in de Hasselt aangekocht en verbouwd.

Het Kasteel van Tilburg in fasen

In 1450 is er sprake van een "stenen camer" in de Hasselt, misschien een zeer bescheiden bakstenen kasteeltje. In 1477 werd dit omgrachte huis door de gebroeders Back verkocht aan Jan Pauwelszoon van Haastrecht, heer van Tilburg en Goirle.

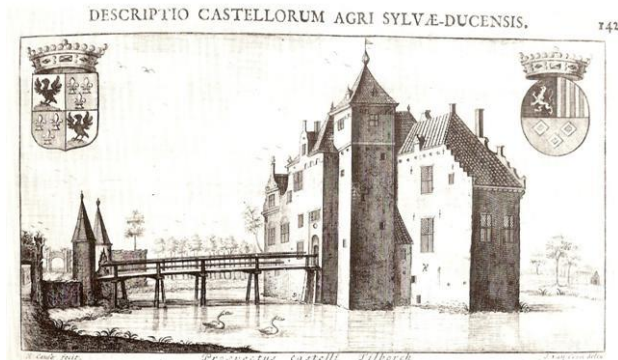
Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd het kasteel in 1581 door de opstandige Staatse troepen ingenomen en in brand gestoken. Hierna werd het weer herbouwd door heer Hubert van Malsen. Een afbeelding van omstreeks 1700 laat zien hoe het er toen uitzag.

In 1755 zal weer een nieuwe heer van Tilburg en Goirle, de graaf van Hogendorp, het oude huis grondig laten afbreken en een volledig rechthoekig huis laten bouwen. Het werd gefundeerd op houten palen en geplaatst op een eiland. In 1859 werd dit huis alweer gesloopt. Het archeologisch onderzoek van 1979-1980 vond in de grond slechts de resten terug van een aantal funderingsmuren uit verschillende tijden. De verschillende fasen waren niet altijd even gemakkelijk te herkennen.

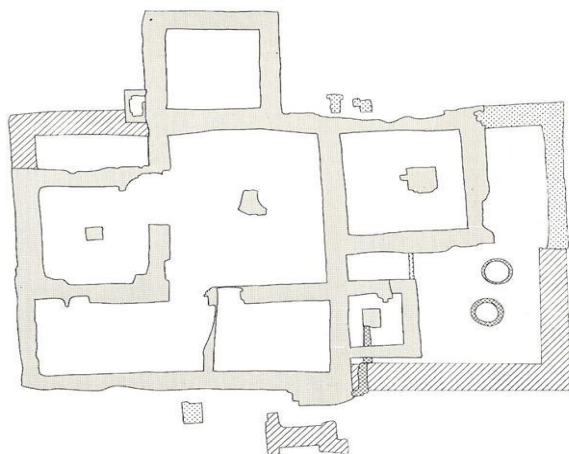
Na afloop van het onderzoek werd er door de gemeente beloofd dat er bovengronds een 'herinnering' zou komen aan het verdwenen Kasteel van Tilburg.

De **lezing** laat het wel en wee van dit verdwenen kasteel zien met de hiervoor vermelde voorgeschiedenis betreffende de 'voorgangerkastelen' in de regio tegen de achtergrond van de middeleeuwse geschiedenis van Brabant.

Het Kasteel van Tilburg omstreeks 1700

Totaaloverzicht opgraving Kasteel van Tilburg (1979-1980)
(H. Stoepker, *Graven naar het Kasteel van Tilburg*, Waalre 1986)

↓ Noord

© Bas Aarts
Tilburg 2013
www.basaarts.nl

